

zedsiębiorczość społeczna w Pols

Banska Bystrica

21.10.2013.

P.Ucieklak-Jeż, M. Kulesza
Akademia im J. Długosza
Częstochowa, Polska

-
- Gospodarka społeczna jako koncepcja oraz zbiór zasad i instytucji najwcześniej pojawiła się we Francji (XIX wieku). Francuski termin "économie sociale" został po raz pierwszy użyty przez Charles'a Dunoyer'a w 1830 w jego publikacji zatytułowanej „Nouveau traité d'économie sociale”. Wówczas instytucje gospodarki społecznej były postrzegane jako te, które są zdolne do reintegracji gospodarki z jej społecznym otoczeniem. W Polsce tradycje gospodarki społecznej sięgają także XIX wieku (ruch stowarzyszeniowy, fundacyjny i spółdzielczy).
-

-
- Rozwój organizacji gospodarki społecznej odbywał się także bez przeszkód w okresie II Rzeczypospolitej. W okresie Dwudziestolecia Międzywojennego istniała komplementarność organizacyjna i instytucjonalna stowarzyszeń, fundacji, związków i spółdzielczości wobec działań organów administracji rządowej i samorządowej.
-

-
- W latach 1947–1989, kiedy w Polsce dominowała monopolistyczna koncepcja państwa socjalistycznego w definiowaniu, administrowaniu i finansowaniu potrzeb zbiorowych, rola podmiotów gospodarki społecznej została drastycznie zredukowana. Jej rezultatem była likwidacja szpitali, szkół, przedszkoli, sanatoriów i wielu innych instytucji infrastruktury społecznej należących do organizacji gospodarki społecznej, upaństwowienie nieruchomości i urządzeń tych organizacji, likwidacja w 1952 roku wszystkich fundacji mających siedzibę lub majątek na terytorium PRL, przymusowe scalanie organizacji, włączenie spółdzielni do sektora uspołecznionego oraz likwidacja statusu prywatnej własności spółdzielczej na rzecz kolektywnej własności spółdzielczej.
-

-
- W Polsce ponowne zainteresowanie koncepcją gospodarki społecznej jako instrumentem polityki społecznej wzrosło po 1989 r. w wyniku strukturalnej presji wywołanej zmianami relacji między podstawowymi uczestnikami procesów gospodarczych i społecznych: państwem, przedsiębiorstwem i gospodarstwem domowym, polegającej na wycofywaniu się państwa z roli pracodawcy, redukcji jego instrumentów inkluzji społecznej (zawężenie normatywnego zakresu praw socjalnych oraz ograniczenie dostępu do świadczeń i usług społecznych) i likwidacji funkcji socjalnej przedsiębiorstwa.
-

-
- Jej skutkami było wysokie bezrobocie, drastyczny wzrost ubóstwa oraz luka socjalna w sferze świadczeń i usług społecznych.
-

-
- W państwach zachodnich Europy w XX wieku w związku z rozwojem publicznego **państwa opiekuńczego**, koncepcja gospodarki społecznej także utraciła swoją nośność polityczną jako instrument społeczno-gospodarczy na ponad ćwierćwiecze (1945–1975), pojawiając się ponownie w drugiej połowie lat 70-ych XX wieku w okresie rekonstrukcji państwa opiekuńczego, wzrostu bezrobocia i nowego ubóstwa.
-

-
- ❑ W literaturze europejskiej istnieje wiele terminów na określenie gospodarki społecznej i nowej gospodarki społecznej.
 - ❑ **Gospodarka społeczna** jest określana także jako
 - gospodarka solidarna,
 - ekonomia solidarności,
 - ekonomia społeczności lokalnej
 - gospodarka obywatelska.
 - ❑ Gospodarka społeczna, niekiedy utożsamiana z trzecim sektorem, to organizacje inne niż publiczne i rynkowe, bo łączące cele ekonomiczne i społeczne.
-

DIAGRAM DEFINING THE THREE SYSTEMS (MODES OF PRODUCTION)

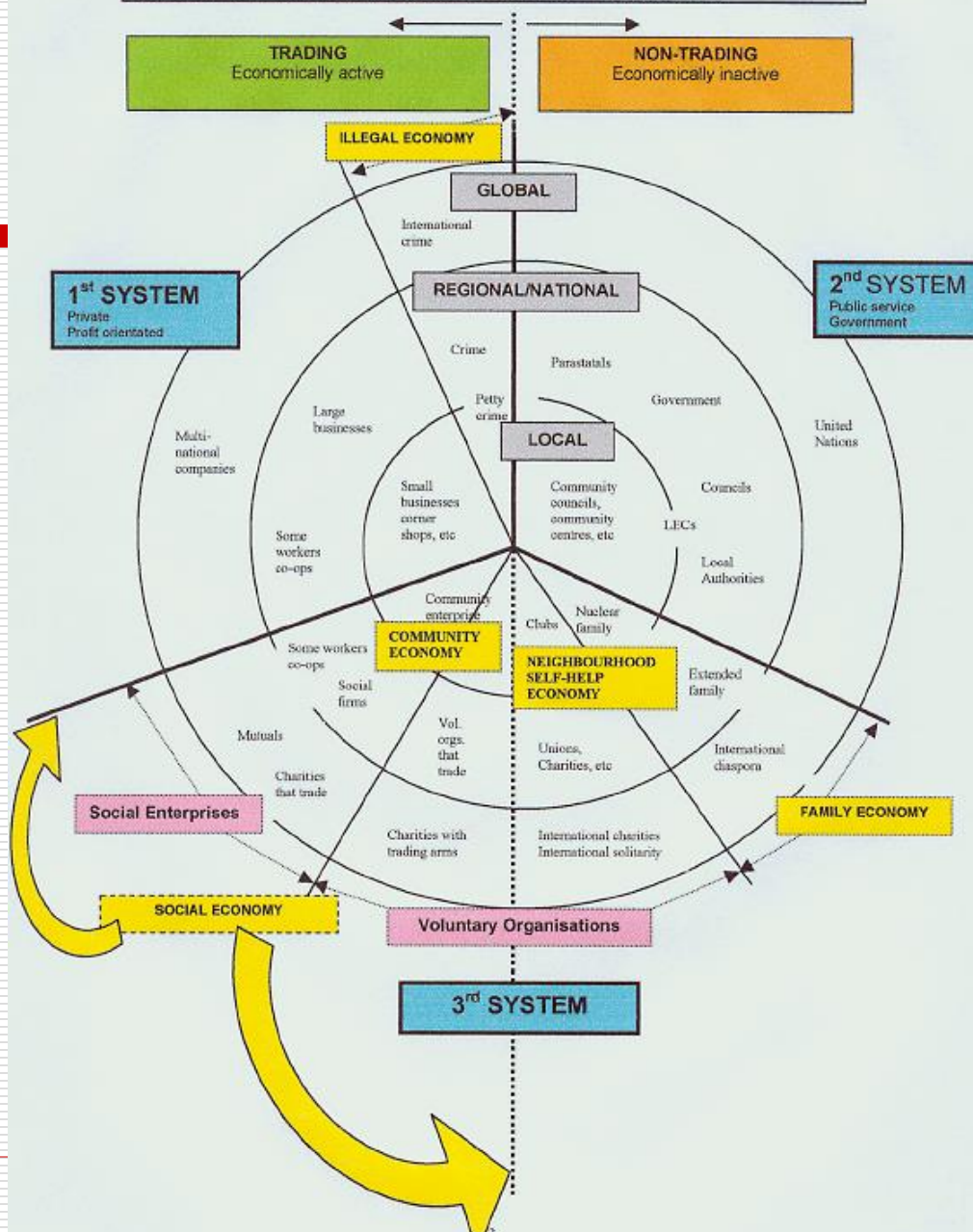
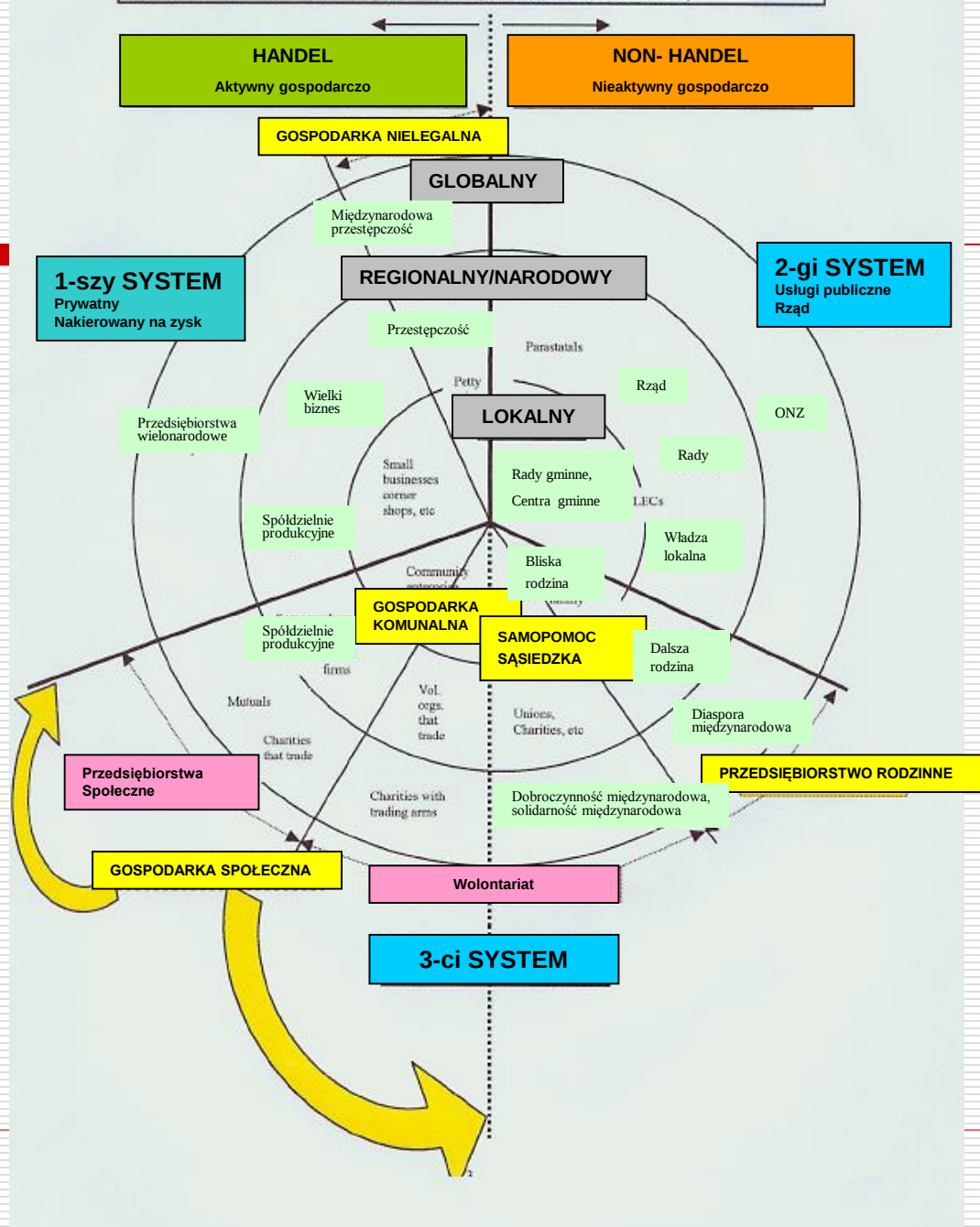

DIAGRAM DEFINING THE THREE SYSTEMS (MODES OF PRODUCTION)

-
- ❑ Tradycyjna gospodarka społeczna wywodzi się z sektora spółdzielczego i stowarzyszeniowego (spółdzielczość, stowarzyszenia, fundacje, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych).
 - ❑ Nowa gospodarka społeczna czerpie swój rodowód zarówno z sektora spółdzielczego i stowarzyszeniowego, jak i publicznego i prywatnego (spółdzielnie socjalne, spółki z o.o., jednostki nie posiadające osobowości prawnej).
-

Definicje gospodarki społecznej

- Pierwsza, to definicja z dnia 5 lutego 2002 roku wypracowana przez Dyрекcję Generalną ds. Przedsiębiorstw, Komisji Europejskiej: *„Część gospodarki, w której przedsiębiorstwa są tworzone przez i dla tych, którzy mają wspólne potrzeby i są odpowiedzialne za tych którym mają służyć”*
-

Druga definicja, to rozwiązanie przyjęte nieco później przez Europejską Stałą Konferencję Ekonomii Społecznej (CEP-CMAF), która brzmi:
„Ekonomia społeczna nie może być zmierzona wyłącznie miernikiem ekonomicznym, który jednak potrzebny jest, aby osiągnąć jej cele jako społeczności pomocy wzajemnej, ale przede wszystkim oceniana jest przez swój wkład w dziedzinę solidarności, spójności społecznej i rozwoju terytorialnego”.

-
- Podmioty ekonomii społecznej, bez względu na obszar geograficzny na jakim działają posiadają charakterystyczną, wspólną cechę działalności – zyski wypracowane z działalności gospodarczej muszą być uspołecznione, muszą pozostawać w tych organizacjach i być przeznaczane na dalsze inwestowanie dla dobra członków.
-

Uwarunkowania prawne przedsiębiorczości społecznej w Polsce

- Przepisy polskiego prawa nie stawiają ograniczeń fundacjom, czy stowarzyszeniom w kwestii bycia przedsiębiorcą społecznym. Podmioty te, o ile prowadzą działalność gospodarczą mogą być przedsiębiorcami społecznymi, gdyż spełniają dwa podstawowe warunki, a mianowicie: *po pierwsze*, jako przedsiębiorca działają w celu społecznie użytecznym (przepis art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984r. o fundacjach – Dz.U.1991r., Nr 46, poz 203 z późn. zm), *po drugie*, nie mogą swobodnie dysponować swoim zyskiem, który musi być przeznaczony na cel społeczny w jakim przedsiębiorstwo zostało utworzone (przepis art. 5 ustawy o fundacjach, przepis art. 34 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989r. Prawo o stowarzyszeniach – Dz.U. 2001r.,Nr 79, poz. 855).
-

-
- Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku podmiotów mających status organizacji pożytku publicznego, zarówno stowarzyszeń i fundacji jak i podmiotów działających w innej formie prawnej, które muszą spełniać te same warunki (przepis art. 20, pkt. 4 i 5 ustawy z dnia 24 kwietnia o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – Dz. U. 2003r., Nr 96, poz. 873). Wynika z tego, że podmioty te mogą prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji ich celów statutowych jakimi są cele społecznie użyteczne. W praktyce oznacza to, że mogą ją prowadzić jak każdy inny podmiot za zasadach ogólnych, jednak działalność ta musi mieć charakter pomocniczy wobec działalności statutowej. Działalność gospodarcza nie może więc posiadać charakteru działalności głównej.
-

-
- ❑ W katalogu rozwiązań prawno-ekonomicznych obowiązującym dla sfery przedsiębiorczości społecznej najważniejszymi aktami prawnymi w Polsce, poza wyżej wymienionymi regułami prawnymi działania fundacji i stowarzyszeń są:
 - ❑ ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym,
 - ❑ ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
 - ❑ ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
 - ❑ ustawa z dnia 27 kwietnia 2006r. o spółdzielniach socjalnych.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- ❑ Jakie podmioty prawne działają w obszarze ekonomii społecznej w Polsce?
 - ❑ Odpowiedź na to pytanie nie jest łatwa, w środowisku ekonomii społecznej nadal trwają dyskusje na ten temat i ścierają się różne podglądy.
 - ❑ Poniżej formy prawne podmiotów, które w większym lub mniejszym zakresie wpisują się w działania ekonomii społecznej. Nie znaczy to jednak, że wszystkie organizacje działające w formule stowarzyszenia czy spółdzielni pracy automatycznie powinny być zakwalifikowane jako podmioty ekonomii społecznej. To zależy przede wszystkim od profilu ich działania oraz innych cech, takich jak to, czy wśród pracowników czy klientów takich organizacji znajdują się osoby pochodzące z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **Fundacja** (*Foundation*) jest organizacją powołaną dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych (przy czym gospodarcze cele nie mogą być celami zarobkowymi). Fundacja jest fundowana przez osobę fundatora, którym może być osoba fizyczna, a także osoba prawna. Fundacja może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji jej celów, przy czym wartość jej środków majątkowych przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 złotych. Środki uzyskane z działalności gospodarczej powinny być przeznaczone na działalność statutową. Działalność fundacji reguluje ustawa z 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **Stowarzyszenie** (*Association*) to dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie w celach nie zarobkowych, opierające swoją działalność na pracy społecznej członków. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach z zastrzeżeniem, że dochód z tej działalności będzie przeznaczony na cele statutowe, nie będzie przeznaczony do podziału między jego członków. Kwestie działalności stowarzyszeń reguluje ustawa Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r.
 - Zarówno fundacje jak i stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą z chwilą wpisania do rejestru przedsiębiorców stają się przedsiębiorcami w zakresie tej działalności, mogą też zakładać jednoosobowe spółki kapitałowe, tj. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **Spółdzielnia** (*Cooperative*) jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, która w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Spółdzielnia może również prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska. Dokonując typologii spółdzielni dosyć często przyjmuje się kryterium przedmiotu działalności, dzieląc spółdzielnie na handlowe, mieszkaniowe, usługowe itd. Innym rodzajem podziału mogłaby być klasyfikacja spółdzielni ze względu na funkcję, jaką spełniają w stosunku do członków. Przykładowo, jeżeli powiązanie ze spółdzielnią wynika z faktu zaspokojenia określonej potrzeby, to będziemy mówić o spółdzielniach konsumenckich, często nazywanych spółdzielniami użytkowników. Jeżeli zaś powiązanie to ma charakter stosunku pracy, wtedy mowa będzie o spółdzielniach pracy. Największe znaczenie z punktu widzenia ekonomii społecznej mają następujące typy spółdzielni:
-

Podmioty ekonomii społecznej

- a) **Spółdzielnia pracy** (*cooperative of work*), gdzie przedmiotem gospodarczej działalności jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Osobista praca członków spółdzielni jest niezbędna dla realizacji celu gospodarczego każdej spółdzielni pracy, dlatego też spółdzielnia i wszyscy jej członkowie mają obowiązek nawiązywania stosunku pracy i pozostawania w nim. Szczególnym rodzajem spółdzielni pracy jest spółdzielnia inwalidów i spółdzielnia niewidomych, której przedmiotem działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów i niewidomych przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie. Działalność spółdzielni reguluje ustawa Prawo Spółdzielcze z 1982 r. z późniejszymi zmianami.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- b) **Spółdzielnia inwalidów** (*cooperative of disabled*) i **spółdzielnia niewidomych** (*cooperative of blind*), które mają wieloletnie tradycje sięgające okresu powojennego i cechują się wysokim wskaźnikiem zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Na przestrzeni lat w sytuacji wzrostu konkurencji, zniesieniu monopolu na pewne usługi i towary pochodzące z tych spółdzielni wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych obniżył się pozostając obecnie na poziomie ok. 60%.
Spółdzielnie inwalidów zatrudniają osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym i kładą duży nacisk na rehabilitację zawodową. W spółdzielniach tych znajdują zatrudnienie osoby niepełnosprawne z tzw. schorzeniami specjalnymi. Inne zakłady pracy chronionej prawie w ogóle nie zatrudniają osób niewidomych, głuchych, epileptyków, chorych psychicznie i chorych umysłowo. Spółdzielnie inwalidów cechują się wysokim poziomem zabezpieczeń socjalnych i bogatym wachlarzem form pomocy z zakładowego funduszu rehabilitacji. Z tego funduszu finansowana najczęściej jest opieka medyczna, przychodnia rehabilitacyjna, sprzęt rehabilitacyjny, lekarstwa i inne.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **c) Spółdzielnia socjalna** (*social cooperative*) - pierwsza w Polsce forma prawna, którą ustawa (z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych) wprost określiła jako przedsiębiorstwo społeczne. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków. Spółdzielnię socjalną mogą założyć: osoby bezrobotne, bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności, uzależnieni od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, uzależnieni od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, chorzy psychicznie, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy realizujący indywidualny program integracji, osoby niepełnosprawne. Spółdzielnię socjalną może założyć co najmniej pięć osób (nie więcej jednak niż pięćdziesiąt) spełniających wymienione wyżej warunki.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **Centrum Integracji Społecznej (CIS)** (*The center of social integration*) to jednostka organizacyjna utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia. CIS nie jest samodzielny podmiotem prawnym lecz formą prawną adresowaną do instytucji oraz organizacji pozarządowych pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. W grupie beneficjentów CIS są te same grupy osób, które mogą założyć spółdzielnię socjalną. Działalność CIS reguluje ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **Klub Integracji Społecznej (KIS)** (*club of social integration*) to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. KIS zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową. Działalność KIS reguluje ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **Zakład aktywności zawodowej (ZAZ)** (*Plant of professional activity*) jest rozwiązaniem prawnym wprowadzonym ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. ZAZ nie jest samodzielną formą prawną – jest organizacyjnie i finansowo wydzieloną jednostką, która uzyskuje status zakładu aktywności zawodowej. O utworzenie ZAZ ubiegać się mogą jednostki i organizacje wymienione w ustawie, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. ZAZ tworzy się w celu zatrudniania osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i określonych w ustawie grup osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także przygotowania ich do życia w otwartym środowisku. ZAZ może prowadzić działalność gospodarczą.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- **Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (Tuw)** (*Mutual insurance company*) ubezpiecza swoich członków na zasadzie wzajemności, przy czym Tuw nie jest nastawiony na zysk, a swoim członkom oferuje tanią ochronę ubezpieczeniową w zamian za składki pokrywające jedynie wypłacone świadczenia oraz koszty działalności. Związana w ramach Tuw grupa ubezpieczających połączona jest wspólnotą interesów jej członków. Działalność Tuw reguluje ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej.
-

Podmioty ekonomii społecznej

- Poniższa tabela pokazuje liczbę różnych podmiotów ekonomii społecznej w Polsce. Największą grupą są organizacje pozarządowe, dość silną reprezentację mają również spółdzielnie, pozostałe podmioty nie są tak liczne, co przypisać należy faktowi, że jako podmioty prawne wyodrębnione zostały w przeciągu ostatnich kilku lat. Jeśli spojrzymy na liczbę zatrudnienia, to największą znajdziemy w spółdzielniach. Organizacje pozarządowe mimo że jest ich najwięcej, mają najmniejszą liczbę płatnych pracowników, co należy przypisać między innymi temu, że w dużej mierze opierają się na pracy wolontarystycznej.
-

Dane z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor, marzec 2008

Forma prawna	Liczba	Liczba zatrudnionych
organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje)	ok. 78.000	ok. 65.000
spółdzielnie	ok. 13.000	ok. 500.000
spółdzielnie socjalne	145	ok. 1000
CIS	55	ponad 500
ZAŁ	48	ok. 1700
TUW	9	500

Polski trzeci sektor – podstawowe informacje*

Typy organizacji		N. organizacji (zarejestrowanych)	Zatrudnienie (N. pracowników)**	Członkom-two (N. członków)***
"Tradycyjna" ES	Stowarzyszenia i fundacje	58,000	120,000	9-10,000,000
	Organizacje sam. gospodarczego	5,500	33,000	1,100,000
	Spółdzielnie	12,800	440,000****	6,000,0008
	Z tego: spółdzielnie inwalidów	350	55,000*****	30,000
	Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych	9	500	?
	Inne organizacje wzajemnościowe	880	?	?
"Nowa" ES	Spółdzielnie socjalne	45	320	400
	Zakłady Aktywności Zawodowej	35	1700	-
	Centra i Kluby Integracji Społecznej	35+90	500+?	-
Ogółem		ok.75 000	ok. 600 000	Ok. 16-17 000 000

* Dane o liczbie podmiotów pochodzą z rejestru REGON, dane o liczbie zatrudnionych (o ile nie wskazano inaczej) to szacunki na podstawie wyników badania „Kondycja sektora ekonomii społecznej w Polsce 2006”, na reprezentatywnej, losowo-warstwowej próbie 1900 podmiotów ekonomii społecznej, w tym ponad 1100 organizacji pozarządowych, prawie 400 spółdzielni i 100 organizacji samorządu gospodarczego

** W kolumnie podano dane o liczbie zatrudnionych, niezależnie od formy zatrudnienia.

*** Dane o liczbie członków nie powinny być traktowane jako szacunki dotyczące liczby Polaków będących członkami organizacji, jako że bazują na danych pozyskanych od samych organizacji, nie zaś w badaniach populacyjnych. Dlatego mówią one o całkowitej liczbie członków organizacji, nie o liczbie ludzi którzy są członkami. Rozróżnienie to jest ważne, ponieważ część ludzi należy do więcej niż jednej organizacji, zaś z drugiej strony, niektórzy członkowie organizacji masowych mogą nie zadawać sobie sprawy, że są to organizacje pozarządowe (jak często bywa np. w przypadku członków Polskiego Czerwonego Krzyża czy Polskiego Związku Wędkarskiego). Na poziomie populacyjnym, całkowita liczba Polaków deklarujących przynależność do przynajmniej jednej organizacji pozarządowej sięga ok. 6,8 mln. – por. Gumkowska M. (2006) "Wolontariat, filantropia i 1% - raport z badania 2005", Warszawa: Stowarzyszenie Klon/Jawor.

**** Krysiak I. (2006) Informacja o sektorze spółdzielczym w Polsce. Opracowanie dla banku BISE http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomiaspoleczna.pl/public/biblioteka_eS_pliki/Raport_o_sektorze_spoldzielczym.doc. Dane z badania „Kondycja sektora ekonomii społecznej w Polsce 2006” przynoszą niemal identyczne wyniki.

***** Przy założeniu (na podstawie szacunków Krajowej Rady Spółdzielczości) że liczba wszystkich aktywnych spółdzielni wynosi ok. 10 tys., zaś wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych - 260.

Tabela 1. Zatrudnienie w ekonomii społecznej w Europie (15 krajów):

Kraj	Zatrudnienie PWC* w spółdzielniach	Zatrudnienie PWC w firmach wzajemnościowych	Zatrudnienie PWC w stowarzyszeniach	RAZEM zatrudnienie PWC	% zatrudnienie PWC
Austria	52 373	7 325	173 964	233 662	8,08%
Belgia	33 037	11 230	161 860	206 127	7,13%
Dania	78 160	b.d.	211 322	289 482	13,85%
Finlandia	75 896	b.d.	62 684	138 580	8,18%
Francja	293 627	91 200	830 000	1 214 827	6,81%
Niemcy	448 074	130 860	1 281 927	1 860 861	6,46%
Grecja	11 861	884	56 025	68 770	3,31%
Irlandia	32 018	1 000	118 664	151 682	15,89%
Włochy	479 738	b.d.	667 230	1 146 968	8,23%
Luksemburg	1 979	28	4 733	6 740	4,6%
Holandia	109 000	b.d.	660 000	769 000	16,64%
Portugalia	48 750	1 042	60 892	110 684	3,50%
Hiszpania	403 233	1 425	473 750	878 408	9,97%
Szwecja	90 718	6 991	83 084	180 793	5,83%
Wielka Brytania	127 575	22 387	1 473 000	1 622 962	8,42%
RAZEM	2 286 039	274 372	6 319 135	8 879 546	7,92%

* PWC – w pełnym wymiarze czasu

E K O N O M I A S P O Ł E C Z N A T E K S T Y 2 0 0 6

Jan Herbst

Geografia polskiej ekonomii społecznej

Liczba Zakładów Aktywności Zawodowej,
styczeń 2006

- **Zakłady Aktywności Zawodowej:** nowa instytucja działająca w sferze zatrudnienia wspieranego i pomocy osobom doświadczającym szczególnych trudności na rynku pracy. Jak dotąd w całym kraju powstało 35 takich zakładów, najwięcej w Małopolsce i w Wielkopolsce (po 5), najmniej (po 1) na Mazowszu, Podlasiu i w woj. świętokrzyskim.

**Lokalizacja Centrow Integracji Społecznej,
stan na pocz. 2006 r.**

- **Centra i Kluby Integracji Społecznej:** stanowią nową formę pomocy osobom doświadczającym szczególnych trudności na rynku pracy, powołaną do życia przepisami Ustawy o zatrudnieniu socjalnym w 2003 roku. Razem jest w Polsce ok. 35 CIS i ponad 90 KIS.

Spółdzielnie socjalne w Polsce, styczeń 2006.

Spółdzielnie socjalne: formalnie wprowadzone przepisami Ustawy o spółdzielniach socjalnych z 27 kwietnia 2006

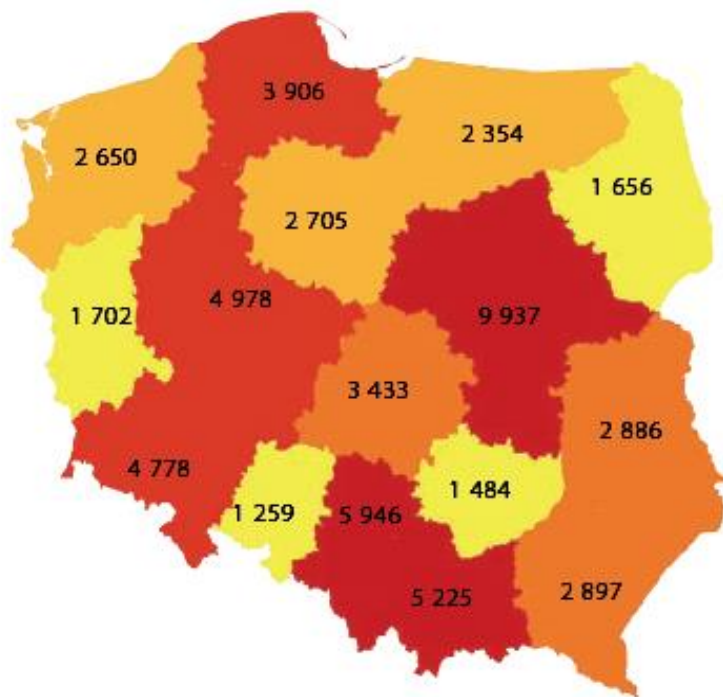
roku, w.

Wzorowane na rozwiązaniach włoskich, mają łączyć działalność gospodarczą z integracją społeczną i zawodową członków – osób niepełnosprawnych lub doświadczających trudności na rynku pracy. Do końca I kwartału 2006 roku na terenie całego kraju powstało 45 spółdzielni socjalnych,

najwięcej w woj. wielkopolskim (9 - w tym 2 w Poznaniu), lubuskim i mazowieckim (po 5). Ani jednej spółdzielni socjalnej nie było tylko w woj. pomorskim i kujawsko-pomorskim.

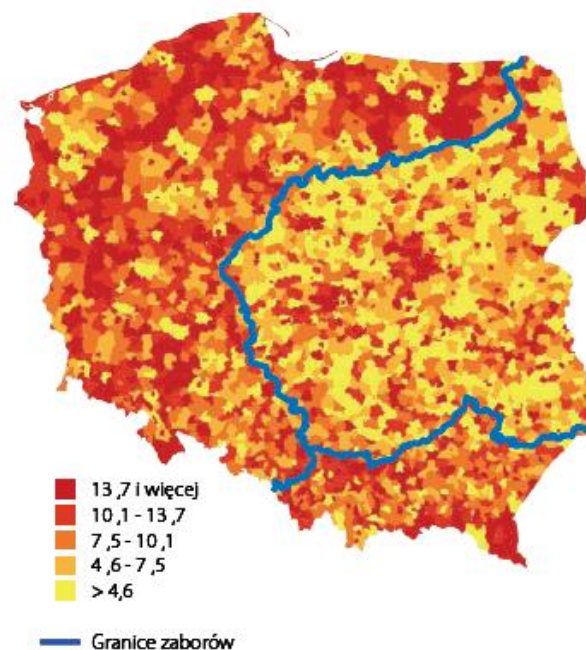
Mapa 1. Liczba stowarzyszeń i fundacji w województwach

a. W wartościach bezwzględnych

Mapa 3. Stowarzyszenia i fundacje w gminach per capita

Stowarzyszenia i fundacje w gminach per capita
(wg REGON, GUS 2005, nie licząc Ochotniczych Straży Pożarnych)

Gminy, w których nie ma stowarzyszeń i fundacji
(poza OSP i oddziałami) wg REGON 2005

-
- W ostatnich latach stopniowo rośnie znaczenie aktywnych metod zwalczania ubóstwa i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu . Szczególną rolę w tym procesie odgrywają instytucje prowadzące aktywną integrację, w tym w szczególności Kluby i Centra Integracji Społecznej (odpowiednio KIS i CIS) oraz spółdzielnie socjalne.
-

-
- W roku 2011 w Polsce funkcjonowały 74 CIS i 402 spółdzielnie socjalne. Liczba KIS szacowana jest na 286 ośrodków . Większość z działających w 2011 r. CIS została powołana do życia przez tzw. instytucje trzeciego sektora (73%), a blisko co trzecie Centrum zostało utworzone przez samorząd terytorialny (27%). W przypadku KIS jest odwrotnie, tj. ok. 2/3 KIS zostało utworzonych przez samorząd terytorialny, a co trzeci klub przez organizacje pozarządowe. Działalność KIS i CIS jest silnie zróżnicowana regionalnie: w przypadku KIS najwięcej jednostek działa w województwie warmińsko mazurskim, a następnie w wielkopolskim i zachodniopomorskim, natomiast najwięcej jednostek CIS działa w województwie wielkopolskim i pomorskim
-

-
- Badania ankietowe wśród jednostek z otoczenia ekonomii społecznej wskazują na najważniejsze problemy w utrzymaniu ciągłości i stabilności klubów i centrów. Również sytuacja finansowa tego typu podmiotów jest dość silnie zróżnicowana. Dane na temat spółdzielni socjalnych wskazują, że w 2010 r.: 25% badanych spółdzielni nie odnotowało żadnych przychodów, 50% przynosiło roczne przychody w wysokości 20 tysięcy złotych, natomiast były też spółdzielnie deklarujące roczne przychody rzędu 100 tysięcy złotych. Zagrożenia dla funkcjonowania spółdzielni ukryte są w przyczynach kadrowych i instytucjonalnych oraz finansowych tych podmiotów ale jednocześnie dobrze oceniane są same instrumenty wsparcia spółdzielni socjalnych, wprowadzenie nowych rozwiązań prawnych i działalność instytucji wsparcia spółdzielni. Z kolei badania wśród pracowników pomocy społecznej wskazują na problem nietrwałości instytucji wspierających podmioty ekonomii (IWES/OWES), z których jedynie niewielka liczba działa w okresie dłuższym niż dwa lata
-

-
- Wstępna ocena systemu wsparcia ekonomii społecznej wskazuje, że system ten nie spełnia stawianych przed nim zadań i nie przyniósł w pełni oczekiwanych rezultatów. Funkcjonują Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, które świadczą bardzo wysokiej jakości usługi. Jest jednak też grupa podmiotów, których działania nie spełniają oczekiwań odbiorców wsparcia. Przyczyną jest jednak głównie sposób zaplanowania i wdrożenia poszczególnych projektów w tym szczególnie podejście do ich wyboru, określania zadań i rezultatów OWES.
-

-
- Doprowadziło to do realizacji projektów, które w niewielkim stopniu przyczyniły się do rozwoju sektora ekonomii społecznej (przy czym należy zaznaczyć, że sytuacja może być różna w poszczególnych województwach). Ponad 50% podmiotów ekonomii społecznej, które korzystały z usług OWES, ocenia, że bez tego wsparcia ich sytuacja byłaby zdecydowanie gorsza. Jednak najczęściej usługi OWES pozwoliły na podnoszenie kompetencji, a zdecydowanie rzadziej przyczyniały się do rozpoczęcia działalności gospodarczej czy też tworzenia nowych miejsc pracy.
 - Jedną z barier rozwoju sektora ekonomii społecznej jest również utrudniony dostęp do wsparcia finansowego, w tym szczególnie instrumentów zwrotnych. Przykładowo, zaledwie 3,5% podmiotów ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim pozytywnie ocenia dostęp do finansowania zwrotnego, a 31% ocenia pozytywnie dostęp do instrumentów bezzwrotnych.
-

Instytucje wspierające gospodarkę społeczną w Polsce

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

BADANIA • EKSPERTYZY • REKOMENDACJE

SZANOWNI PAŃSTWO,

Mam zaszczyt przedstawić Państwu Fundację
Instytut Spraw Publicznych (ISP).
Instytut jest pozarządowym i niezależnym
ośrodkiem badawczo-analitycznym.

Profesor Lena Kolarska-Bobińska
Prezes Zarządu

CELEM ISP JEST

- realizacja projektów badawczych przydatnych dla praktyki życia publicznego
- przedstawianie i upowszechnianie propozycji zmian systemowych
- inicjowanie debat publicznych
- sygnalizowanie zagrożeń dla jakości życia publicznego
- budowanie pomostów pomiędzy środowiskami naukowców, polityków, dziennikarzy i działaczy społecznych

www.isp.org.pl

Instytut Spraw Publicznych

CZYM SIĘ ZAJMUJE ISP

Instytut Spraw Publicznych prowadzi badania, przygotowuje ekspertyzy i rekomendacje dotyczące podstawowych kwestii życia publicznego. Instytut posiada własnych ekspertów oraz współpracuje z badaczami z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych. Wyniki projektów badawczych publikowane są w formie książek, raportów i komunikatów. Publikacje ISP są rozpowszechniane wśród posłów i senatorów, członków rządu i administracji, w środowiskach akademickich, a także wśród dziennikarzy i działaczy organizacji pozarządowych. Instytut organizuje również konferencje, seminaria i odczyty.

PROGRAMY ISP

Działalność Instytutu jest prowadzona w ramach wyspecjalizowanych programów.

PROGRAM EUROPEJSKI

realizuje projekty dotyczące wyzwań związanych z integracją europejską, a przede wszystkim:

- przyszłego kształtu i granic Unii Europejskiej
- kierunków reform polityk unijnych
- skutecznego wykorzystania funduszy unijnych dla rozwoju Polski
- społecznych postaw związanych z integracją europejską
- wizerunku Polski i innych krajów europejskich

www.isp.org.pl

PROGRAMY ISP

PROGRAM POLITYKI SPOŁECZNEJ

prowadzi badania i analizy społecznych skutków transformacji ustrojowej w Polsce i w Europie. Projekty prowadzone w ramach Programu dotyczą:

- roli organizacji pozarządowych w polityce społecznej państwa
- kondycji i środowiska prawnego Trzeciego Sektora
- przeciwdziałania społecznej marginalizacji i bezradności
- konsekwencji zmian demograficznych w Polsce i w Europie
- polityki wobec wybranych grup społecznych
- dialogu społecznego i obywatelskiego

PROGRAM OBYWATEL I PRAWO

działa na rzecz umacniania praw obywateli, państwa prawa oraz sprawnej, przejrzystej i przyjaznej dla obywatela administracji publicznej. Projekty realizowane w ramach Programu poruszają następujące tematy:

- stan polskiej demokracji
- obywatelska partycypacja w życiu publicznym
- dostęp obywateli do wymiaru sprawiedliwości i pomocy prawnej
- metody i strategie przeciwdziałania korupcji
- finansowanie polityki
- etyka w administracji publicznej

www.isp.org.pl

Instytut Spraw Publicznych

PROGRAM MIGRACJI I POLITYKI WSCHODNIEJ

koncentruje swoją działalność na wyzwaniach dla polskiej i unijnej polityki migracyjnej oraz na problematyce Europy Wschodniej. Program realizuje między innymi projekty dotyczące:

- roli Polski w polityce wschodniej Unii Europejskiej
- procesów migracyjnych związanych z rozszerzeniem Unii Europejskiej
- przepływu siły roboczej oraz globalizacji rynków pracy
- konsekwencji polityki wizowej Polski i UE dla krajów sąsiedzkich
- upowszechniania doświadczeń polskiej transformacji w krajach Europy Wschodniej

PUBLIKACJE ISP

Instytut Spraw Publicznych wydaje książki i raporty w celu jak najszerszego upowszechniania wyników prac badawczych. Pełną listę publikacji ISP (książki i raporty) można znaleźć na stronie internetowej Instytutu pod adresem www.isp.org.pl. Publikacje można zamawiać pod tym adresem w księgarni internetowej lub w dziale publikacji ISP (patrz „Kontakty”). Są one także do nabycia w szeregu księgarni na terenie całego kraju. Wybrane publikacje są dostępne w trybie online.

„ANALIZY I OPINIE”

to seria krótkich kilkustronicowych tekstów (tzw. *policy briefs*) prezentujących problemy i rekomendacje w dziedzinie polityki publicznej. Kolejne numery „Analiz i Opinii” można pobrać bezpłatnie ze strony internetowej Instytutu.

www.isp.org.pl

STATUTOWE ORGANY

ZARZĄD

- Prof. Lena Kolarska-Bobińska, prezes zarządu, dyrektor Instytutu Spraw Publicznych
- Dr Jacek Kucharczyk, członek zarządu, dyrektor programowy ISP

RADA NADZORCZA

- Prof. Krzysztof Michalski – przewodniczący Rady Nadzorczej
- Jerzy Baczyński
- Prof. Marcin Król
- Helena Łuczywo
- Prof. Wiktor Osiatyński
- Prof. Jerzy Regulski
- Andrzej Topiński

RADA PROGRAMOWA

- Bronisław Komorowski
- Jerzy Kropiwnicki
- Prof. Ewa Łętowska
- Dr Jan Olbrycht
- Dr Andrzej Olechowski
- Maria Pasło-Wiśniewska
- Prof. Andrzej Rychard
- Prof. Wojciech Sadurski
- Prof. Marek Safjan
- Tomasz Sielicki
- Aleksander Smolar
- Konrad Szymański
- Lech Wałęsa
- Prof. Andrzej Zoll

www.isp.org.pl

Instytut Spraw Publicznych

SPONSORZY

Instytut Spraw Publicznych jest placówką niekomercyjną o statusie prawnym fundacji (Nr KRS 0000138239). Działalność ISP finansowana jest ze środków własnych (fundusz wieczysty) oraz dzięki wsparciu wielu instytucji i organizacji polskich i międzynarodowych. Aktualną listę sponsorów ISP znaleźć można na naszej stronie internetowej. Do najważniejszych sponsorów ISP należą:

Europejski Fundusz Społeczny
Fundacja im. Konrada Adenauera
Fundacja Fundusz Współpracy
Fundacja im. Stefana Batorego
Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
Komisja Europejska
National Endowment for Democracy
Open Society Institute
Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności
The German Marshall Fund of the United States
Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe

Aktualną listę sponsorów ISP znaleźć można na naszej stronie internetowej www.isp.org

www.isp.org.pl

KONTAKTY

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

ul. Szpitalna 5 lok. 22, V piętro
00-031 Warszawa
tel: (48-22) 55-64-260
fax: (48-22) 55-64-262
e-mail: isp@isp.org.pl, www.isp.org.pl

SEKRETARIAT DYREKTORA INSTYTUTU

tel: (48-22) 55-64-261, fax: (48-22) 845-68-63, e-mail: isp@isp.org.pl

PROGRAM EUROPEJSKI

tel: (48-22) 55-64-287, e-mail: europa@isp.org.pl

PROGRAM POLITYKI SPOŁECZNEJ

tel: (48-22) 55-64-290, e-mail: polityka.spoieczna@isp.org.pl

PROGRAM MIGRACJI I POLITYKI WŚCHODNIEJ

tel: (48-22) 55-64-274, e-mail: migracje@isp.org.pl

PROGRAM OBYWATEL I PRAWO

tel: (48-22) 55-64-273, e-mail: program.prawny@isp.org.pl

DZIAŁ MARKETINGU I PUBLIKACJI

tel: (48-22) 55-64-299, e-mail: publikacje@isp.org.pl

www.isp.org.pl

- Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych
- ul. Szpitalna 6 lok. 2/5
00-031 Warszawa
T +48 22 537 02 00-02
F +48 22 537 02 03
e-mail: fise@fise.org.pl

- Godziny pracy biura:
poniedziałek - piątek
8.00 - 16.00
KRS 0000026197
NIP 525-10-07-953
REGON 002177620

□ **[>] Fundatorzy**

Krystyna Frątczak - mgr polityki społecznej, specjalista ds. organizacji i zarządzania personelem, pracowała w Polskiej Akademii Nauk, jedna z założycielek Banku Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych (BISE S.A.)

Krzysztof Herbst - dr socjologii, autor wielu publikacji z zakresu społecznych problemów planowania przestrzennego i reformy samorządu terytorialnego, pracował w Polskiej Akademii Nauk. Ekspert programów TACIS, PHARE, Banku Światowego, OBWE. Udział w projektach na terenie Rosji, Ukrainy, Słowacji. Współzałożyciel wielu organizacji pozarządowych.

Piotr Topiński - dr inż. nauk rolniczych, publicysta, autor kilku książek, animator wielu inicjatyw społeczno-ekologicznych na terenie całej Polski, Fundator i do 2004 r. Członek Rady Fundacji "Idealna Gmina", Fundator i Wiceprezes Żywieckiej Fundacji Rozwoju, Członek Zarządu Stowarzyszenia Innowatorów Społecznych. Specjalizuje się w technologiach czyszczenia ścieków i spalania biopaliw.

Andrzej Witwicki - inż. elektronik, działacz Społecznego Towarzystwa Oświatowego, organizator szkół społecznych

□ **[>] Rada Programowa Fundacji**

Henryk Wujec - Przewodniczący Rady Programowej. Wieloletni działacz opozycji demokratycznej, działacz Unii Wolności, poseł na Sejm od 1989 do 2001 r., współzałożyciel Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi od kwietnia 1999 do czerwca 2000 r., Szef Programu Promocji Rozwoju Produktów Regionalnych i Lokalnych Fundacji dla Polski.

Teresa Ogrodzińska - Wiceprzewodnicząca Rady Programowej FISE. Mgr filologii polskiej, Prezes Zarządu Fundacji Rozwoju Dzieci im. J.A. Komeńskiego, działającej na rzecz małych dzieci.

Nathalie Bolgert - Sekretarz Rady Programowej. Krótko pracowała we Francji jako nauczyciel, a potem konsultant strategiczny. Od 1990 r. mieszka i pracuje w Polsce. Najpierw w pierwszym zespole twórców banku BISE S.A., potem w różnych projektach, m.in europejskich. W 1999 r. była pierwszą dyrektorką Funduszu PAFPIO, gdzie pracuje do dziś. Związana od początku (1995 r.) z ruchem Banków Żywności, obecnie Członek Zarządu Federacji Polskich Banków Żywności.

Piotr Topiński - fundator FISE.

Andrzej Lubiowski - architekt i urbanista, autor wielu prac dotyczących samorządu lokalnego i inicjator działań reformatorskich, dyrektor Biura Unii Metropolii Polskich, członek Rady Statystyki.

- Członkiem honorowym Rady Programowej Fundacji był **Jacek Kuroń** - wieloletni działacz opozycji demokratycznej, współzałożyciel KOR, lider Unii Demokratycznej, minister pracy w latach 1989-1991 i 1992-1993, członek Klubu Parlamentarnego Unii Wolności.
- **[>] Zarząd Fundacji**
 - Ilona Gosk** - Prezes zarządu, mgr ochrony środowiska, od 1994 r. w Komunie Otwock, w latach 1996 – 2002 w zarządzie tego stowarzyszenia, od 2000 r. w Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych, Prezes Zarządu od 2003 r., członkini Komitetu Monitorującego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (od 2007 r.), przewodnicząca Komisji Oceny Projektów w Funduszu dla Organizacji Pozarządowych, komponent „Demokracja i społeczeństwo obywatelskie” (2007 – 2009), autorka licznych publikacji z zakresu rynku pracy.
 - Krzysztof Herbst** - Wiceprezes Zarządu, fundator FISE.
 - Anna Sienicka** – Członek Zarządu, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji UW oraz studiów MA Uniwersytetu Lancaster „Gospodarka a społeczeństwo” (Economy and Society) w Ośrodku Studiów Społecznych przy Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Ukończyła także studia podyplomowe zakresu Praw Własności Intelektualnej na Wydziale Prawa i Administracji UW. Członkini Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz Zespołu ds. spraw rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej, powołanego przez Premiera RP, w FISE od listopada 2002 r.

[>] Zespół Fundacji

Karolina Cyran-Juraszek – manager,

kontakt: kcyran (at) fise org pl

Magdalena Huszcza – manager programu „Work in Poland” i programu "Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej" (OWES), pełnomocnik Zarządu,

kontakt: mhuszcza (at) fise org pl

Edyta Obłakowska – młodszy koordynator

kontakt: eoblakowska (at) fise.org.pl

Ewa Rościszewska – manager,

kontakt: erosciszewska (at) fise org pl

Agnieszka Czmyr-Kaczanowska – redaktor portalu www.ekonomiaspoleczna.pl

kontakt: aczmyr (at) fise org pl

Julia Koczanowicz-Chondzyńska – manager Szkoły Przedsiębiorczości FISE

kontakt: jchondzynska (at) fise org pl

Mateusz Korsak – redaktor portalu www.bezrobocie.org.pl,

kontakt: mkorsak (at) fise org pl; bezrobocie (at) fise org pl

Agata Urbanik – koordynator programu "Moja Polis",

kontakt: aurbanik (at) fise org pl

Anna Rosiek – koordynator Szkoły Przedsiębiorczości FISE,

kontakt: arosiek (at) fise org pl

[>] Biuro

Magdalena Szyba – kierownik biura,

kontakt: fise (at) fise org pl

Katarzyna Jankowska – księgowość,

kontakt: kjankowska (at) fise org pl

Fundacja Inicjatyw
Społeczno-Ekonomicznych
Foundation for Social
and Economic Initiatives

Adres:

00-630 Warszawa
ul. Polna 24/7
T: (+48) 22 875 07 68-69
F: (+48) 22 825 70 76
e-mai: fise@fise.org.pl
http: www.fise.org.pl
Numer w KRS: 0000026197;
data wpisu: 7 sierpnia 2001 roku
REGON: 002177620
NIP: 525-10-07-953

Zarząd FISE:

- Ilona Gosk, Prezes;
- Krzysztof Herbst, Wiceprezes
- Anna Sienicka, Członek

Rada Programowa FISE:

- Michał Boni, Przewodniczący;
- Piotr Topiński,
Wiceprzewodniczący;
- Teresa Ogrodzińska,
Sekretarz;
- Andrzej Lubiatowski;
- Henryk Wujec.

BEZROBOCIE

→ co robić

- czas realizacji: marzec 2004
– grudzień 2006;
- ogólnopolska konferencja dla
227 osób;
- ogólnopolska debata dla
158 osób;
- 7 seminariów dla 414 osób;
- 26 przeszkolonych specjali-
stów outplacementu;
- 12 szkoleń „Akademia Out-
placementu” dla 289 specjali-
stów rynku pracy;
- 9 przyznanych dotacji
na łączną kwotę 326 tys. zł
(łącznie kwota dotowanych
projektów: 2 605 tys. zł); liczba
osób objętych wsparciem:
761; liczba osób, które pod-
niosły swoją zatrudnialność:
624; liczba osób, które zyska-
ły zatrudnienie: 214, czyli 28%
beneficjentów;
- zrealizowanych 12 grantów
doradczych (łącznie 192
godziny doradztwa)
- serwis doradczy na witrynie
www.bezrobocie.org.pl;
- baza danych organizacji po-
zarządowych świadczących
usługi rynku pracy – 1522
rekordy
- budżet: 1 959 662 zł
- finansowanie: Polsko-Ame-
rykańska Fundacja Wol-
ności, Europejski Fundusz
Społeczny

fol.: debata „Jak odnaleźć się na ry-
nku pracy? Przykłady modelowych dzia-
łań na rzecz grup delaworyzowanych”,
Warszawa, 12 grudnia 2006 roku

Szkoła Przedsiębiorczości

- istnieje od 1994 roku;
- posiada wpis do Ewidencji Szkół i Placówek Niepublicznych nr 212K;
- posiada wpis do rejestru instytucji szkoleniowych prowadzony przez Wojewódzki Urząd Pracy pod numerem ewidencyjnym 2.14/00123/2005
- od początku istnienia szkoły przeszkolono 12 797 osób, w tym 6 275 bezrobotnych i 6 522 specjalistów rynku pracy;
- 28 213 porad dla osób bezrobotnych i rozpoczynających działalność gospodarczą;
- na stałe współpracuje z 10 trenerami.

W poszukiwaniu
polskiego modelu
ekonomii społecznej

- czas realizacji: lipiec 2005 – marzec 2008;
- 10 partnerów krajowych;
- 2 Partnerstwa Ponadnarodowe (TTA i SEBOK);
- Beneficjenci projektu: pracownicy i wolontariusze sektora ekonomii społecznej;
- wsparcie w ramach projektu otrzymało 187 osób reprezentujących 130 instytucji;
- Strona projektu: www.es.ekonomiaspoleczna.pl;
- budżet: 11 297 985 PLN (udział FISE: 25%);
- Finansowanie: IW EQUAL.

fot.: Targi Ekonomii Społecznej, Kraków, 29 września 2006 roku

Pierwsze Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej (POSES)

SKES i Partnerstwo na Rzecz Rozwoju „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej uczestniczyło w realizacji POSES, które miały miejsce w Krakowie, w dniach 28 i 29 września 2006 roku.

SKES

Stała Konferencja
Ekonomii Społecznej
www.skes.pl

- od września 2004;
- formalne porozumienie podpisane przez 6 instytucji;
- 4 konferencje dla około 500 osób;
- konsultacje miejsca ekonomii społecznej w NPR 2007-2013;
- strona www.skes.pl

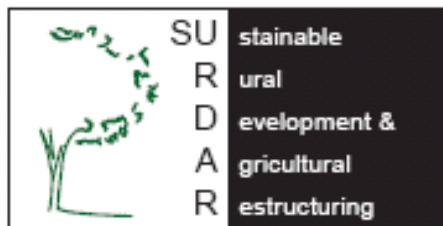
fot.: Pierwsze Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej, Warszawa, 28 września 2006 roku

- czas realizacji: lipiec 2005 – marzec 2008 r.;
- powstanie 4 spółdzielni socjalnych: Kraków, Szczecinek, Sławno, Olsztyn;
- budżet projektu: 6 753 960,41 PLN, w tym budżet FISE: 4%;
- finansowane ze środków IW EQUAL.

fot.: Beneficjenci projektu

- Realizowany od marca 2002;
- 453 gminy uczestniczyły w badaniu kwestionariuszowym;
- wykonane zostały 3 studia przypadków;
- Całkowity koszt projektu: 98 000 GBP, udział FISE ok. 30%;
- Finansowanie: British Department for International Development;
- Lider projektu: Lancaster University Management School.

ekonomiaspoleczna.pl

Ekonomia Społeczna

aktualności

Rekomendacje - polski model eS

leksykon eS

prawo

finansowanie

instytucje

bazy danych

badania

szkolenia

konferencje

przegląd prasy

biblioteka

es - teksty 2008

es - teksty 2007

es - teksty 2006

zagranica

polecane strony

gazeta.ngo.pl

**szukasz porad i
ciekawe działań**

**Gdynia. Seminarium
Klon/Jawor i UNDP**

[\[więcej\]](#)

Ciśląg. Przykłady Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej w Polsce > 2008-05-16, 14:45

Kujawsko-pomorskie. IX Wojewódzkie Forum Organizacji Pozarządowych > 2008-05-16, 13:20

Cykl konferencji "Ekonomia społeczna na Mazowszu – przegląd dobrych praktyk" > 2008-05-14, 16:18

Ekonomia Solidarności. Gdańska Konferencja Ekonomii Społecznej > 2008-05-14, 12:11

Kraków. Seminarium: "Akademia Przedsiębiorczości Społecznej" > 2008-05-14, 09:57

Częstochowa. Konferencja Regionalnego Ośrodka

Nowości

es - teksty 2008 >

**es w środowiskach
katolickich - nowości w
bibliotece** >

es na świecie >

Stany Zjednoczone >

**PROMES - Promocja
Ekonomii Społecznej** >

**BAROMETR
BAZA WSPÓŁPRACY
ADMINISTRACJI Z
ORGANIZACJAMI**

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej

- Głównym celem SKES jest wspólne działanie na rzecz rozwoju i promocji modelu ekonomii społecznej w Polsce, poprzez:
 - promowanie ekonomii społecznej jako sposobu na rozwój ekonomiczny społeczeństwa polskiego,
 - prowadzenie działań integrujących podmioty działające w obszarze ekonomii społecznej,
 - tworzenie mechanizmów wymiany wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze ekonomii społecznej,
 - podejmowanie działań na rzecz tworzenia porządku prawnego i społecznego sprzyjającego rozwojowi ekonomii społecznej w Polsce,
 - podejmowanie inicjatyw o charakterze badawczym związanych z tematyką ekonomii społecznej w Polsce i na świecie.
-

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej

- SKES realizuje swoje cele poprzez nie nastawioną na osiąganie zysku działalność, w tym w szczególności poprzez:
 - organizowanie seminariów, konferencji i szkoleń (w tym Spotkań Ekonomii Społecznej),
 - prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych,
 - publikacje w formie czasopism i książek,
 - prowadzenie projektów badawczych, edukacyjnych i wdrożeniowych,
 - tworzenie struktur terytorialnych lub tematycznych.
-

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej

- Historia SKES
 - Z okazji II Europejskiej Konferencji Ekonomii Społecznej (Kraków, październik 2004) przedstawiciele grupy instytucji ekonomii społecznej (przedsiębiorstwa społeczne, fundacje i stowarzyszenia, spółdzielnie, towarzystwa wzajemnościowe) wyrazili potrzebę ustanowienia wspólnej, szerokiej płaszczyzny łączącej działania różnorodnych podmiotów ekonomii społecznej działających w Polsce. Chcąc zainicjować jej powstanie powołali Stałą Konferencję Ekonomii Społecznej w Polsce (SKES), stanowiącą miejsce spotkań i dyskusji, a także uzgadniania stanowisk w kwestiach istotnych dla całego środowiska ekonomii społecznej.
-

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej

- Stała Konferencja Ekonomii Społecznej (SKES) jest dobrowolnym, wielostronnym porozumieniem otwartym dla organizacji i osób reprezentujących nurt ekonomii społecznej, zawartym w celu realizacji zadań społecznych nie mających charakteru zarobkowego.
-

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej

- SKES działa w oparciu o **Porozumienie** (umowę wielostronną sygnowaną przez członków SKES). Porozumienie pomiędzy członkami z SKES podpisane zostało 29 września 2006 w Krakowie, w czasie Pierwszych Ogólnopolskich Spotkań Ekonomii Społecznej.
-

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej

- ❑ Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (MSAP) jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się instytucji edukacyjno-doradczych w Polsce. Specjalizuje się w problematyce spraw publicznych. Powstała w 1997 r. na mocy decyzji Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
 - ❑ Cele i wartości
Celem MSAP jest oddziaływanie na rozwój społeczno-gospodarczy Małopolski, kraju i regionów Europy poprzez doskonalenie jakości polityk publicznych i poprawę funkcjonowania administracji publicznej oraz podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarek lokalnych i regionalnych.
-

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej

- ❑ Nadrzędną wartością, którą kieruje się MSAP w realizacji tak wyznaczonego celu, jest świadomość misji i odpowiedzialności społecznej. Dbamy, aby zadania, które realizujemy, były wykonywane rzetelnie, przy zachowaniu wysokich standardów, a rezultaty naszej pracy spełniały oczekiwania partnerów.

MSAP wspiera swoim doświadczeniem i wiedzą następujące podmioty:

- ❑ organy administracji publicznej
 - ❑ jednostki świadczące usługi publiczne
 - ❑ przedsiębiorstwa publiczne i prywatne
 - ❑ organizacje pozarządowe
 - ❑ instytucje otoczenia biznesu
 - ❑ osoby fizyczne.
-

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej

☐ **Obszary strategiczne działalności MSAP:**

- ☐ Ekonomia społeczna
- ☐ Innowacje i transfer technologii
- ☐ Systemy zarządzania w administracji publicznej
- ☐ Projektowanie i ewaluacja polityk publicznych.

Formy działalności:

- ☐ działalność doradcza
 - ☐ działalność naukowo-badawcza
 - ☐ działalność edukacyjna
 - ☐ działalność wydawnicza
 - ☐ działalność społeczna.
-

Zespół ds. rozwiązań systemowych ES

- ❑ Zespół ds. rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej powołany został mocą Zarządzenia Prezesa rady Ministrów nr 141 z dnia 15 grudnia 2008 r.
 - ❑ Zespół ma charakter międzysektorowy i międzyresortowy. Przed Zespołem postawione zostały ważne i trudne zadania, m.in. przygotowania projektu strategii rozwoju ekonomii społecznej, opracowania propozycji rozwiązań prawno-instytucjonalnych i finansowych, a także opracowania założeń systemu edukacji w obszarze ekonomii społecznej oraz promowania i monitorowania wypracowanych rozwiązań.
 - ❑ Posiedzenie inauguracyjne Zespołu odbyło się 13 marca 2009 r. Obradom przewodniczył Jarosław Duda – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, a jego zastępcą został Henryk Wujec (Przedstawiciel Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej). Sekretarzem zespołu został Krzysztof Więckiewicz - Dyrektor Departamentu Pożytku Publicznego
-

Zespół ds. rozwiązań systemowych ES

- Pełny skład Zespołu:
 - **Jarosław Duda** – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej
 - **Krzysztof Stanowski** – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej
 - **Elżbieta Chojna-Duch** – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów
 - **Witold Jurek** – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego
 - **Jarosław Pawłowski** – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego
 - **Jakub Michałowski** – sekretarz Zespołu Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów
 - **Barbara Sadowska** – Fundacja BARKA
 - Ks. **Stanisław Słowik** – Caritas Diecezji Kieleckiej
 - **Krzysztof Margol** – Fundacja NIDA
 - **Henryk Wujec** – Stała Konferencja Ekonomii Społecznej
 - **Anna Sienicka** – Stała Konferencja Ekonomii Społecznej
 - **Marcin Juszczyk** – Prezes Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych
 - **Ewa Leś** – Uniwersytet Warszawski
 - **Jerzy Hausner** – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
 - **Hubert Izdebski** – Uniwersytet Warszawski
 - **Krzysztof Więckiewicz** – Dyrektor Departamentu Pożytku Publicznego
 - **Rafał Baniak** – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki
 - **Ferdynand Gronko** – przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego
 - **Andrzej Mateja** – przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego
-

Zespół ds. rozwiązań systemowych ES

- W celu realizacji zadań Zespołu, powołane zostały **cztery stałe grypy tematyczne Zespołu**:

1. Grupa ds. przygotowania projektu strategii rozwoju ekonomii społecznej, której przewodniczy prof. Jerzy Hauser,
 - 2. Grupa ds. przygotowania projektu ustawy regulującej przedsiębiorczość społeczną, której przewodniczy Anna Sienicka,
 - 3. Grupa ds. analizy i tworzenia ram finansowych dla funkcjonowania ekonomii społecznej, pod przewodnictwem Ireny Herbst,
 - 4. Grupa ds. przygotowania projektu założeń systemu edukacji dla ekonomii społecznej, której przewodniczy prof. Ewa Leś.
-

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

- Podstawą prawną Programu FIO jest uchwała Nr 193/2004 Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Rządowy Program – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich”. Na realizację Programu FIO w budżecie państwa przeznaczono w każdym roku 30.000.000,00 zł. Podmiotami uprawnionymi do korzystania ze środków finansowych przeznaczonych na realizację Programu FIO są organizacje pozarządowe oraz kościelne osoby prawne i jednostki organizacyjne, o których mowa w przepisie art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
-

-
- Przedsiębiorczość społeczna jest rozumiana jako mechanizm tworzenia przedsiębiorstw społecznych i jako bezpośrednia metoda produkcji dóbr i usług przez stowarzyszenia i fundacje oraz inne formy nowej gospodarki społecznej. W piśmiennictwie istnieją dwa sposoby ujmowania przedsiębiorczości społecznej: *podejście europejskie*, powiązane z tradycjami gospodarki społecznej, i *koncepcja amerykańska*.
-

-
- ❑ W Europie przedsiębiorczość społeczna mieści się w ramach gospodarki społecznej.

W ramach tradycji europejskiej można wyróżnić kilka nurtów, które dały początek przedsiębiorstwom społecznym. Należą do nich ruchy społeczne, w tym ruch spółdzielczy, organizacje trzeciego sektora, polityka publiczna. Natomiast genezy amerykańskiej przedsiębiorczości społecznej należy upatrywać przede wszystkim w tworzeniu przez rynek

innowacyjnych rozwiązań w zakresie palących problemów społecznych oraz w mobilizacji idei, możliwości, zasobów oraz rozwiązań społecznych, które są niezbędne dla uzyskania trwałych zmian społecznych. Cechą amerykańskiej koncepcji przedsiębiorczości społecznej jest także wybór takich rozwiązań, które są nie tylko efektywne, ale także trwałe oraz możliwe do wykorzystania w wielu regionach świata.

-
- W tym ujęciu przedsiębiorcy społeczni odznaczają się tymi samymi cechami i posługują się podobnymi technikami, co pozostali przedsiębiorcy, tzn. wykorzystują koncepcje i praktyki z zakresu teorii biznesu, zwłaszcza ich aspekty innowacyjne.
-

-
- Różnica obu podejść polega m.in. na odmienności stanowisk co do tego, kto jest inicjatorem przedsiębiorstwa społecznego. Zgodnie z ujęciem „amerykańskiej szkoły przedsiębiorczości” to jednostki i ich szczególne cechy, jak m.in. przedsiębiorczość, charyzmatyczne przywództwo oraz społeczne inklinacje powodują, że powstają inicjatywy przedsiębiorczości społecznej.
-

-
- ❑ W koncepcjach europejskich podkreśla się grupowy (asocjacyjny) charakter przedsiębiorczości społecznej, oparcie na kolektywnej inicjatywności obywateli i dynamice samopomocy oraz partnerstwie publiczno-społecznym, jako czynnikach sprawczych przedsiębiorczości społecznej.
-

-
- W piśmiennictwie amerykańskim przedsiębiorczość społeczna jest ujmowana jako odpowiedź instytucjonalna organizacji *non-profit* na problemy ich finansowania, wynikające z transformacji państwa opiekuńczego oraz spadku ofiarności społecznej.
-

W tym kontekście wskazuje się na wzrost znaczenia rynkowych źródeł przychodów tych organizacji (podejście znane w piśmiennictwie jako *Enterprising nonprofit school*). Przedmiotem zainteresowania Szkoły „uprzedsiębiorstwienia” sektora *non-profit* są zagadnienia wartości dodanej z tytułu dochodów rynkowych oraz aplikacji biznesowych metod zarządzania w tych organizacjach.

-
- Drugim mechanizmem amortyzującym ubytek funduszy publicznych jest koncepcja „publicznych przedsiębiorców” rozwijana przez P. Druckera, B. Draytona i amerykańską organizację pozarządową Ashoka (podejście znane w piśmiennictwie jako *Public good entrepreneur school*).
-

-
- To drugie ujęcie cechuje zakorzenienie w „sektorze obywatelskim” oraz łączenie w sobie cech przedsiębiorcy z etosem zaangażowanego lidera. W centrum zainteresowania tej Szkoły, zwanej także *Szkołą innowacji społecznej*, są procesy innowacji społecznych podejmowane przez przedsiębiorców społecznych.
-

-
- można zauważyć zarówno podobieństwa, jak i różnice w podejściu europejskim i amerykańskim do przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstwa społecznego ze względu na następujące cechy działalności przedsiębiorczej: misję społeczną, produkcję dóbr i usług, ryzyko ekonomiczne oraz metody zarządzania przedsiębiorstwem i skalę dystrybuowania innowacji.
-

-
- W obu podejściach tworzenie korzyści dla społeczności lub generowanie „wartości społecznej” jest podkreślane jako podstawowe przesłanie przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstwa społecznego. Natomiast różnice polegają na dominacji misji społecznej w ujęciu europejskim, w którym istnieje wyraźne ograniczenie w zakresie dystrybucji zysku i priorytet celów społecznych nad gospodarczymi. W ujęciu amerykańskim mamy do czynienia z włączeniem społecznej odpowiedzialności biznesu jako części przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstwa społecznego.
-

-
- W kontekście przedsiębiorczości społecznej na uwagę zasługuje ujęcie J. Schumpetera, według którego celem rozwoju gospodarczego nie jest wyłącznie maksymalizacja rentowności, lecz m.in. wypracowanie nowych rozwiązań w procesie produkcji. Schumpeter definiuje przedsiębiorców, jako osoby które przyczyniają się do powstania i wprowadzenia „nowych kombinacji” w procesie produkcji. Nawiązując do koncepcji przedsiębiorcy przedstawionej przez Schumpetera, J. Defourny podkreśla, że obecnie można mówić o nowej przedsiębiorczości społecznej. Jej rozwiązania mogą dotyczyć:
-

-
- wprowadzenia nowego produktu lub nowej jakości produktu (m.in. w zakresie integracji zawodowej osób o niskich kwalifikacjach, nowatorskich programów nauczania w alternatywnych ośrodkach np. przedszkolnych),
 - wprowadzenia nowej metod organizacji i/lub produkcji, otwarcia nowego rynku (np. przedszkola prowadzone przez rodziców),
 - zdobycia nowego źródła surowców lub odnowienia danej branży organizacji (m.in. zmiana funkcji wolontariuszy i ich relacji z personelem płatnym),
 - nowych relacji z rynkiem (m.in. praktyki kontraktowania usług przez władze publiczne),
-

-
- nowych form przedsiębiorstw (np. nowe formy prawne przedsiębiorstw społecznych w Belgii, Francji, Portugalii, Polsce, we Włoszech).
 - Podobnie jak przedsiębiorczość społeczna, także **przedsiębiorstwo społeczne** jest odmiennie konceptualizowane w Europie niż w USA.
-

-
- W UE brak jest wspólnej definicji przedsiębiorstwa społecznego. W piśmiennictwie szeroko znana jest definicja robocza wypracowana przez Europejską Sieć Badawczą EMES Network (*The Emergence of Social Enterprise in Europe*). Definicja przedsiębiorstwa społecznego zaproponowana przez EMES składa się z 4 kryteriów ekonomicznych i 5 kryteriów społecznych. W ocenie jej autorów zaproponowane kryteria nie mają ściśle charakteru normatywnego, stanowiąc bardziej narzędzie metodologiczne. Definicja typu **idealnego przedsiębiorstwa społecznego** zawiera trzy cechy: wielość celów, wielość udziałowców, różnorodność źródeł finansowania.
-

-
- Według definicji grupy badawczej EMES ,
terminem przedsiębiorstwa społecznego
określa się inicjatywy spełniające następujące
kryteria ekonomiczne i społeczne:
 - **Kryteria ekonomiczne**
 - 1. Stała działalność mająca bezpośrednio na
celu produkcję dóbr i/lub sprzedaż usług(w
mniejszym stopniu natomiast niż klasyczne
organizacje trzeciego sektora angażują się w
działalność związaną z rzecznictwem lub
zajmują się redystrybucją).
-

-
- 2. Wysoki stopień autonomii działania: przedsiębiorstwa społeczne są zakładane na zasadach dobrowolności przez grupy obywateli i przez nich zarządzane (nie są zarządzane pośrednio lub bezpośrednio przez władze publiczne lub inne instytucje, jak firmy prywatne czy federacje), chociaż mogą korzystać z dotacji publicznych. Ich udziałowcy mają prawo głosu i prawo do własnego stanowiska oraz prawo wyjścia z organizacji.
-

-
- ❑ 3. Ponoszenie znaczącego ryzyka ekonomicznego w prowadzeniu działalności (finansowe podstawy działania przedsiębiorstw społecznych zależą od wysiłków ich członków i pracowników, do których należy zapewnienie odpowiednich zasobów finansowych, w odróżnieniu od instytucji publicznych).
-

-
- 4. Działalność przedsiębiorstw społecznych wymaga istnienia minimalnego personelu płatnego, chociaż podobnie jak w przypadku tradycyjnych organizacji społecznych, przedsiębiorstwa społeczne mogą bazować w swojej działalności zarówno na zasobach finansowych, jak i pozafinansowych oraz opierać swoją działalność na pracy płatnej i społecznej.
-

□ Kryteria społeczne

- 1. Działalność przedsiębiorstw społecznych jest ukierunkowana *explicite* na rzecz wspierania i rozwoju społeczności lokalnej oraz promowania poczucia odpowiedzialności społecznej na szczeblu lokalnym. Jednym z zasadniczych celów przedsiębiorstw społecznych jest służenie rozwojowi wspólnot lokalnych lub wybranych zbiorowości oraz produkcja dóbr i usług, które nie są zaspokajane ani przez rynek ani przez państwo.
-

-
- 2. Przedsiębiorstwa społeczne wyróżnia także to, że ich działalność ma lokalny charakter i jest wynikiem kolektywnych wysiłków angażujących obywateli należących do danej wspólnoty lub grupy, którą łączą wspólne potrzeby lub cele.
-

-
- 3. Demokratyczne zarządzanie w przedsiębiorstwach społecznych oparte na zasadzie 1miejsce – 1 głos. Proces podejmowania decyzji nie jest podporządkowany udziałom kapitałowym, chociaż w tych przedsiębiorstwach właściciele kapitału odgrywają istotną rolę, to prawa w zakresie podejmowania decyzji są dzielone z innymi udziałowcami.
-

-
- 4. Partycypacyjny charakter przedsiębiorstw społecznych odznacza się tym, że użytkownicy ich usług są reprezentowani i uczestniczą w ich strukturach. W wielu przypadkach jednym z celów przedsiębiorstw jest wzmocnienie demokracji na szczeblu lokalnym poprzez działalność ekonomiczną.
-

-
- 5. Ograniczona dystrybucja zysków. W zakres pojęcia przedsiębiorstw społecznych wchodzi zarówno organizacje, których cechą jest całkowity zakaz dystrybuowania zysków, jak i organizacje, m.in. spółdzielnie, które mogą dystrybuować zyski jedynie w ograniczonym zakresie, unikając w ten sposób działań ukierunkowanych na ich maksymalizację.
-

-
- Na forum europejskim powstała wspólna platforma współpracy, którą jest Stała Konferencja Ekonomii Społecznej (CEP-CMAF). Instytucja ta pełni rolę koordynatora umożliwiającego uzgadnianie stanowisk, przedstawianie propozycji oraz poszukiwanie nowych dróg rozwoju podmiotów działających w sferze ekonomii społecznej, a więc takich jak: organizacje III sektora (fundacje i stowarzyszenia), towarzystwa wzajemnej pomocy, spółdzielnie i firmy socjalne.
-

